

УДК 336.71:339.9

Батрименко В.В.*

РОЛЬ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОГО БАНКІВСЬКОГО КАПІТАЛУ У ФУНКЦІОНУВАННІ ВИРОБНИЧО-ІНВЕСТИЦІЙНИХ МЕРЕЖ В УМОВАХ ПОСТКРИЗОВОГО РОЗВИТКУ

Взаємозв'язок аспектів інвестиційної діяльності транснаціональних банків, формування і розвитку фондового ринку, всі інструменти якого прямо чи опосередковано створюють передумови і реальну основу здійснення інвестиційних процесів, виступають реальним базисом функціонування нової ринкової економіки. Аналіз робіт українських та західних вчених вказує, що досліджуючи різні аспекти міжнародної інвестиційно-банківської діяльності, автори не дотримуються єдиної термінології, єдиної концепції щодо цих операцій. Однак, інвестиційна діяльність транснаціональних банків стає складовою частиною інвестиційних процесів в економіці з різним ступенем ринкової зрілості і визначає роль та місце інвестиційних операцій банків в розвитку позитивних зрушень економіки країни.

У національній економіці банківська система відіграє провідну роль, тому що контролює її основні грошові потоки. При відповідній грошовій та інвестиційній політиці і необхідному правовому, нормативному та інформаційному забезпеченні ці грошові потоки можна спрямувати в інвестиційне русло для прискорення розбудови ринкових відносин. Із зменшенням обсягів бюджетного фінансування країн з ринками, що формуються, зростає роль банківських інвестицій у забезпеченні глибоких структурних перетворень, а банківської системи – у забезпеченні масштабних інвестицій у виробничу сферу.

Найважливішим параметром об'єктів фінансових інвестицій транснаціональних банківських груп виступає їх оцінка з позиції сукупного критерію вкладення грошових коштів, так званого “магічного трикутника” – “дохідність – ризик – ліквідність”, який відображає невідповідність цілей інвестування й вимог, які ставляться до об'єктів інвестування. На межі ХХ–ХХІ ст. посилюються тенденції фінансової глобалізації, що призвели до бурхливого росту і дерегулювання міжнародних ринків капіталу, стрімкого розвитку нових банківських технологій і фінансових інструментів, масштабного руху як прямих, так і портфельних інвестицій. Тільки прямі іноземні інвестиції в країни з ринками, що формуються, протягом докризового 2007 р. склали \$559,1 млрд. Важливо відзначити, що нові ринки, які динамічно розвиваються, насамперед азійські й країн ЦСЄ, мають гостру потребу в інвестиціях і в той же час є досить привабливими для інвесторів [1, с. 78]

Роль міжнародного інвест-банкінгу у глобальних потрясіннях на фінансових ринках, викликаних обвалом ринку нерухомості в США у 2007-2008 рр. також неважко відстежити. Не менш ніж десятилітніми періодами іпотечні дилери жадали від клієнтів мінімум 10% передоплати, надійного кредитного рейтингу і стабільного доходу. Надлишок ліквідності і підвищений попит ринку нерухомості призвели до стрімкого зростання іпотечного кредитування. Нарощуючи іпотечні портфелі, американські фінансові установи не поводитися занадто вимогливо стосовно позичальників — значні суми (близько \$1,3 трлн.

* к.е.н., доцент кафедри світового господарства і міжнародних економічних відносин Інституту міжнародних відносин Київського національного університету імені Тараса Шевченка

або 11% ринку) були видані громадянам без підтверджених доходів і з поганою кредитною історією (категорія *subprime*). Ризикованих позичальників спочатку кредитували під невелику фіксовану ставку, потім — під плаваючу ставку, прив'язану до вартості ресурсів на ринку. Ресурси дорожчали, оскільки з літа 2004-го по літо 2006-го Федеральна резервна система (ФРС) США підвищила базову процентну ставку з 1 до 5,25% річних. Здороження кредитних ресурсів у 2005-2007 рр. у сполученні з падінням цін на житло призвело до масових дефолтів [3, с. 17].

Один з позитивних результатів сучасних світових фінансових криз полягає в тому, що вони остаточно розсіяли ілюзії з приводу існування простих рішень міжнародних макроекономічних і фінансових проблем. Виникнення криз і їх розповсюдження наочно показали, що досягнення політичних компромісів, необхідних для успішного існування відкритих економік, стали найвагомішими чинниками збереження рівноваги як на мега-рівні, мета- так і макрорівні світогосподарських зв'язків.

У посткризовий період розвитку міжнародних фінансових ринків основною перепорою для інвестиційної діяльності найбільших банків світу стає можливий крах європейської валюти, що несе в собі погрозу суверенного дефолта відразу декількох країн. У зв'язку з цим у світі підсилюються кредитні ризики і загрози глобального зниженням ліквідності – за експертними оцінками корпорації PWC, більш ніж 700 банків з 58 країн оцінюють як загрозовий ризик розгортання другої хвилі економічного спаду і кризи в банківському секторі. На відміну від результатів дослідження 2010 року, коли банкіри боялися політичного впливу, на сучасному етапі їх лякають макроекономічні ризики, в першу чергу, ризики неповернення суверенних боргів, як каталізаторів нової економічної кризи [2].

Основним наслідком обвалу курсу євро та розпаду Європейського валютного союзу можуть стати масштабні збитки по кредитах транснаціональних банківських груп. Ці наслідки будуть відчутні не тільки для крупних банків Європи, Північної Америки, але і для фінансових ринків, що формуються. Наступним наслідком стане глобальна проблема ліквідності для кредитно-фінансових установ та проблема доступу інвестиційних банків до міжнародних ринків капіталу.

Для українського банківського ринку посткризовий розвиток у першу чергу позначається необхідністю мінімізації кредитних ризиків, зокрема великих обсягів простроченої заборгованості, а також ризиків зниження платоспроможності населення. Крім того, ризики вітчизняних банків містяться у можливому відтоку з ринку іноземних установ, що може викликати масовий відтік як кредитних, так і інвестиційних ресурсів із країни, умовах доступу до зовнішніх ринків капіталу, ступені підтримки банків акціонерами, особливо європейськими, а також їх можливому виході з національного фінансового ринку.

Безумовно, у докризовий період більшість країн з ринками, що формуються, підтримували зовнішньоекономічний курс у напрямку фінансової лібералізації, чому сприяв вступ багатьох країн ЦСЄ до Європейського Союзу. Наслідком такої політики стало те, що національний капітал позбавився механізмів контролю над банківськими установами і втратив можливість присвоєння прибутків від банківської діяльності. Можливості держави і уповноважених органів використовувати комерційні банки для проведення загальнодержавної структурної, соціальної, зовнішньоекономічної політики значно звузилися.

При цьому, незважаючи на дедалі більше звуження сфери застосування внутрішньої фінансової політики та обсягу повноважень національних регуляторних органів, на вибір суб'єктів міжнародного інвестиційного процесу у посткризових умовах світогосподарського розвитку все більше впливає взаємозв'язок між ендегенними складовими зовніш-

ноекономічного регулювання, грошово-кредитної політики, що створюють умови для ефективного використання фінансових ресурсів та викликає мультиплікаційний ефект капіталізації ринків, та екзогенними чинниками експансії транснаціональних банків.

Література:

1. Вожжов А.П., Новикова Р.О. Фінансові методи забезпечення економічного зростання// Міжнародні Фінанси . – 2007. - №3. – С.74 – 83.;
2. Губарь Е. Финансовый страх. Определены основные фобии банковской системы // Коммерсантъ. – 2012. – № 24(1514). – С. 1.; 3. Струк О. Дорогі боржники // Галицькі контракти. – 2009. – № 12. – С. 16 – 17.